

Svensk Tidskrift

GRUNDAD 1911. NÄTTIDNING FÖR POLITIK, EKONOMI OCH KULTUR.

START REDAKTION OM SVENSK TIDSKRIFT STIFTELSE ARKIVET

FÖRLAGET PRENUMERERA IN ENGLISH

22 MARS 2024

Rainer Zitelmann: Vad Maggie Thatcher verkligen gjorde för Storbritannien

1966 släppte Beatles låten "Taxman", som börjar med raderna:

Låt mig berätta hur det kommer att bli

Det är en för dig, 19 för mig...

Skulle 5 procent verka för litet,

Var tacksam för att jag inte tar allt.

Texten skrevs i protest mot överbeskattningen i Storbritannien, som fram till 1970-talet var liktydig med expropriering av

arvidlindmansfond.se

Lindmanfonden utlyser löpande stipendier för skribenter och då särskilt unga skribenter, resestipendier samt bidrag till bokproduktion och utgivning.

Läs mer här.

höginkomsttagare, med en inkomstskattesats på 83 procent för dem i den högsta gruppen medan kapitalvinster beskattades med upp till 98 procent.

I Storbritannien hade Vänsterpartiet Labours seger i de allmänna valen 1945 lett till införandet av en form av demokratisk socialism under den dåvarande premiärministern Clement Attlee, vars kärna var ett massivt nationaliseringsprogram. När banker, civil luftfart och gruv- och telekommunikationsindustrin hade förstatligats följde snart järnvägarna, kanalerna, godstransporterna på vägarna, kraftförsörjningen och gasnät, liksom tillverkningsindustrin inklusive järn- och stålindustrin.

Även efter att det konservativa partiet återkom till makten efter de allmänna valen i oktober 1951 behöll den nya regeringen under Winston Churchill det mesta av den socialistiska politik som genomförts av Labour. Denna efterkrigskonsensus varade fram till 1970-talet, då många konservativa politiker delade uppfattning med Labour att ekonomin skulle kontrolleras av staten.

Under 1970-talet blev Storbritanniens svagheter smärtsamt uppenbara. Fackföreningarna var mycket starka och landet slets sönder av täta strejker. Under hela 1970-talet drabbades landet av över 2 000 strejker per år med en genomsnittlig förlust på nästan 13 miljoner arbetsdagar. Situationen eskalerade under vintern 1978–1979, då landet lamslogs av ännu en omgång strejker bland offentliganställda och transportarbetare.

Den 3 maj 1979 vann de konservativa, nu ledda av Margaret Thatcher, valet med en majoritet på 339 av 635 platser. Ett av hennes första steg mot en mer företagsvänlig ekonomi var att sänka marginalskatterna från 33 procent till 30 procent i de lägsta skikten och från 83 procent till 60 procent i de högsta skikten (följt av ytterligare sänkningar 1988 till 25 respektive 40 procent). Thatcher vidtog också åtgärder för att minska byråkratin genom att påskynda bygglov för industri- och kontorsprojekt och förenkla eller avskaffa en rad planeringskontroller.

Under sin andra mandatperiod drev hon på privatiseringen av statligt ägda företag. Thatcher såg privatiseringar som “one of the central

means of reversing the corrosive and corrupting effects of socialism”.

I stället för att ge folket kontroll, innebar offentligt ägande helt enkelt “ownership by an impersonal legal entity: it amounts to control by politicians and civil servants”.

“But through privatisation – particularly the kind of privatization which leads to the widest possible share ownership by members of the public – the state’s power is reduced, and the power of the people enhanced”.

Under Thatchers tid vid makten ökade andelen briter som ägde aktier från sju till 25 procent. Även om Thatcher i sina memoarer anförtror läsarna att det “was still much I would have liked to do”, är hennes egen övergripande bedömning av hennes tid vid makten positiv: “Britain under my premiership was the first country to reverse the onward march of socialism. By the time I left office, the state-owned sector of industry had been reduced by some 60 per cent. Around one in four of the population owned shares. Over six hundred thousand jobs had passed from the public to the private sector”.

Tack vare de skatteintäkter som genererades av dessa produktivitetsökningar kunde Storbritannien minska sin statsskuld avsevärt. 1976 hade landet varit på gränsen till en statsbankrutt och hade tvingats låna 3,9 miljarder US-dollar från Internationella valutafonden, IMF. Ett decennium senare, 1989, genererade den brittiska ekonomin ett överskott på 1,6 procent. Statsskulden sjönk från 55 procent av BNP 1980 till 40 procent 1989.

Den stelbenta socialistiska avundskulturen ersattes av en marknads- och företagsvänlig miljö där ambitioner belönades rikligt, vilket i sin tur ledde till en kraftig ökning av antalet privata företag och egenföretagande. Från 1,9 miljoner 1979 ökade det totala antalet registrerade företag i Storbritannien till över 3 miljoner 1989, medan antalet enskilda näringsidkare ökade från 1,9 miljoner till 3,5 miljoner under samma period.

Rainer Zitelmann är författare till [Myter om kapitalism](#)